

ARREU

Patrimoni industrial i Modernismos a Rosario

Bibiana Cicutti
Doctora en Arquitectura, Rosario
patrimonio@rosario.gov.ar

A les primeries del segle XX, la construcció del port va conformar un enclavament ferroviari al llarg de la costa que va situar Rosario a un nivell de competitivitat internacional i va comportar una accelerada expansió urbanística. La consegüent aparició de molls, dipòsits, tallers, instal·lacions industrials, sitges de magatzematge, edificis administratius, etc., va promoure, al seu torn, la localització d'activitats d'intermediació: consignataris, agències d'importació i exportació, amb mercats i magatzems, així com l'obertura a un incipient procés d'industrialització. La producció de matèries primeres, incentivada per la demanda del mercat mundial, es complementà aleshores amb una creixent activitat transformadora. Per aquesta raó, en les primeres dècades del segle, es registraren un seguit d'iniciatives destinades a l'elaboració de les matèries

Tot plegat indica la presència de la innovació en l'ús dels materials moderns, com el ferro i el vidre, propis de les construccions fabrils del segle XIX, presumint d'una tècnica que es diferencia de les habituals, com la dels coberts de la SA del Puerto, construïts íntegrament en xapa, o la de les finques urbanes, on es reitera l'ús d'armadures sobre maçoneria portant. Dissenyats segons els valors de la modernitat, on l'higienisme i l'eficiència organitzativa es matisen amb l'estètica de la transparència i la tectònica del maó, l'ornamentació es restringeix a l'ús de l'arrebossat blanc en motlures i cartel·les, mancada de qualsevol retòrica historicista. No sembla desencertat relacionar aquesta renovació estilística amb els processos d'industrialització i desenvolupament de la burgesia comercial que, igual

Les noves funcions i les urgents necessitats urbanístiques van donar lloc a l'experimentació de noves formes i llenguatges

que a d'altres ciutats portuàries i industrials del món, troben en les variants del Modernisme –des del Jugendstil, passant per subtils

al·lusions a l'Art Nouveau, fins al Modernisme català de personalitats com Francisco Roca i Simó– la forma del seu reconeixement. Com hem dit, aquestes manifestacions sorgeixen com a exploracions que es destaquen en les noves tipologies derivades de l'activitat productiva i de serveis, on no només exhibeixen suggerents el repertori figuratiu, sinó que ofereixen un camp experimental per a les noves concepcions espacials.

"Patrimoni industrial" i "estètica modernista" es revelen a Rosario en una estreta relació amb aquest progressiu procés d'activitats transformadores que marcaran el desenvolupament econòmic i urbà de les dècades següents. www.rosario.gov.ar

Arquitecte desconegut, 1911. Direcció Nacional de Vies Navegables

Ackermans & Van Haaren, Ingenieros, 1912. Substation of the Mendoza Sociedad de Electricidad in Rosario

Subestación Mendoza Sociedad de Electricidad de Rosario, proyectada el 1912 per l'empresa Ackermans & Van Haaren, Ingenieros

amb l'ús de moltes llums sense suports intermedis, panys continus de rajoles de premsa, i grans vidrieres i obertures metàl·liques, modulades pel ritme de les entrepilastres que exhibeixen discrets estilemes Art Nouveau. Resulta encara més decisiu, per exemple, el cas de les construccions vinculades a l'elaboració i comercialització de derivats de la farina, on es constata una aposta decidida per la representativitat dels grans agents socials: la pròspera burgesia que, ràpidament, reorienta les seves inversions. La seva intrusió en el teixit urbà es pot reconèixer en l'ús sense prejudicis de ceràmiques multicolors, la incorporació d'elements escultòrics, els esplèndids treballs de ferreria i decoracions en coronaments i xemeneies.

Francisco Roca i Simó, 1916. La Europea bakery and confectioner's.
Francisco Roca i Simó, 1916. Forni i confiteria La Europea

WORLDWIDE

Industrial Heritage and Modernismos in Rosario

Bibiana Cicutti
Doctor in Architecture, Rosario
patrimonio@rosario.gov.ar

At the outset of the 20th century, construction of the port in Rosario formed the basis for a coastal rail-port hub, making Rosario competitive on an international level and leading to rapid urban growth. The resulting creation of docks, depots, workshops, gasworks, storage silos, administrative buildings and the like in turn contributed to the growth in brokerage activities (shipping agents, import and export agencies, markets and warehouses) as well as a tentative move towards industrialisation. The production of raw materials, driven by demand on the world market, was thus complemented by a rise in manufacturing. For that reason, the first decades of the century saw the appearance of a series of enterprises dedicated to producing goods with local raw materials. While small-scale, they altered the city's manufacturing and trade scene. These initiatives, along with the development of the system of communications and transport, infrastructure, energy, drinking water and so on, constituted a motor for modernisation. These elements became the key to fomenting the city's development, producing a raft of changes not only in the area's economic and territorial structure, but also in people's mindset, way of life and architectural language.

New functions and pressing demands for buildings led to experiments with new forms and languages far removed from the straitjacket of rigid academicism. The Ministry of Public Works' Navigable Waterways workshops in the port's South Zone, or the gasworks and substations, are clear signs of this change, in which material requirements are met by the tendency to an industrial Modernism. This is marked by the use of big bricks without intermediate supports, continuous stretches of brick wall, large windows and metal openings, all modulated by the rhythm of wall divisions displaying modest Art Nouveau designs. Still clearer is the case of buildings connected with the production and trade in derivative products of flour, in which one can see the undisguised representation of new social forces: a prosperous middle class that was nimble in redirecting its investments. The spread of such buildings within the urban fabric is easily enough recognised by the unabashed use of multi-coloured ceramics, the incorporation of sculptural elements, splendid wrought iron work and the decoration of finishings and chimneys.

Arquitecte desconegut, 1911. Direcció Nacional de Vies Navegables

Arquitecte desconegut, 1911. Direcció Nacional de Vies Navegables

All this points to the innovative use of modern materials, such as iron and glass, typical of 19th century factory construction and boasting techniques that differed markedly from the usual ones. Examples are SA del Puerto's work sheds, built entirely of sheet metal, and urban lots where trusses atop load-bearing masonry are repeatedly employed. Designed in line with modern values, in which cleanliness and organisational efficiency are tempered by an aesthetic of transparency and structures predominantly in brick, ornamentation is restricted to the use of white plaster in mouldings and corbels, utterly exempt of all traces of historicism. It does not seem

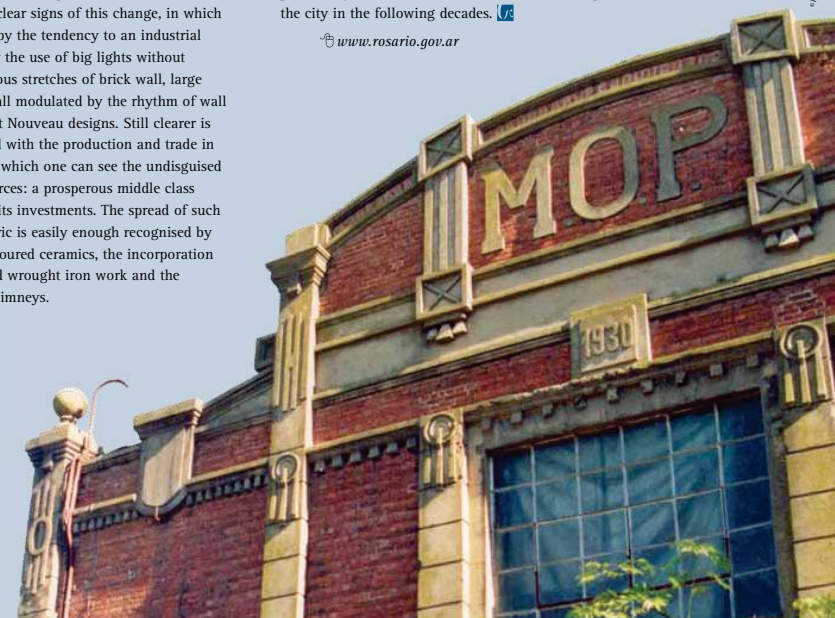
New functions and pressing demands for buildings led to experiments with new forms and languages

unreasonable to relate this stylistic renewal to the process of industrialisation and emergence of a trading class that, much as in other industrial and port cities

around the world, expressed their identity in variants of Modernism – from Jugendstil through various allusions to Art Nouveau and the Catalan Modernisme of such figures as Francisco Roca i Simó. As we said, these phenomena emerge as explorations that stand out in the new typologies derived from manufacturing and services, whereby they not only evoke a figurative repertoire, but offer room to experiment with new spatial concepts.

Industrial heritage and Art Nouveau aesthetics in Rosario are closely linked to this process of manufacturing that would profoundly mark the economic and urban development of the city in the following decades. www.rosario.gov.ar

www.rosario.gov.ar

Arquitecte desconegut, 1911. Direcció Nacional de Vies Navegables